

1909 Hinderwetvergunning Stoomzuivelfabriek

Hindert Niet

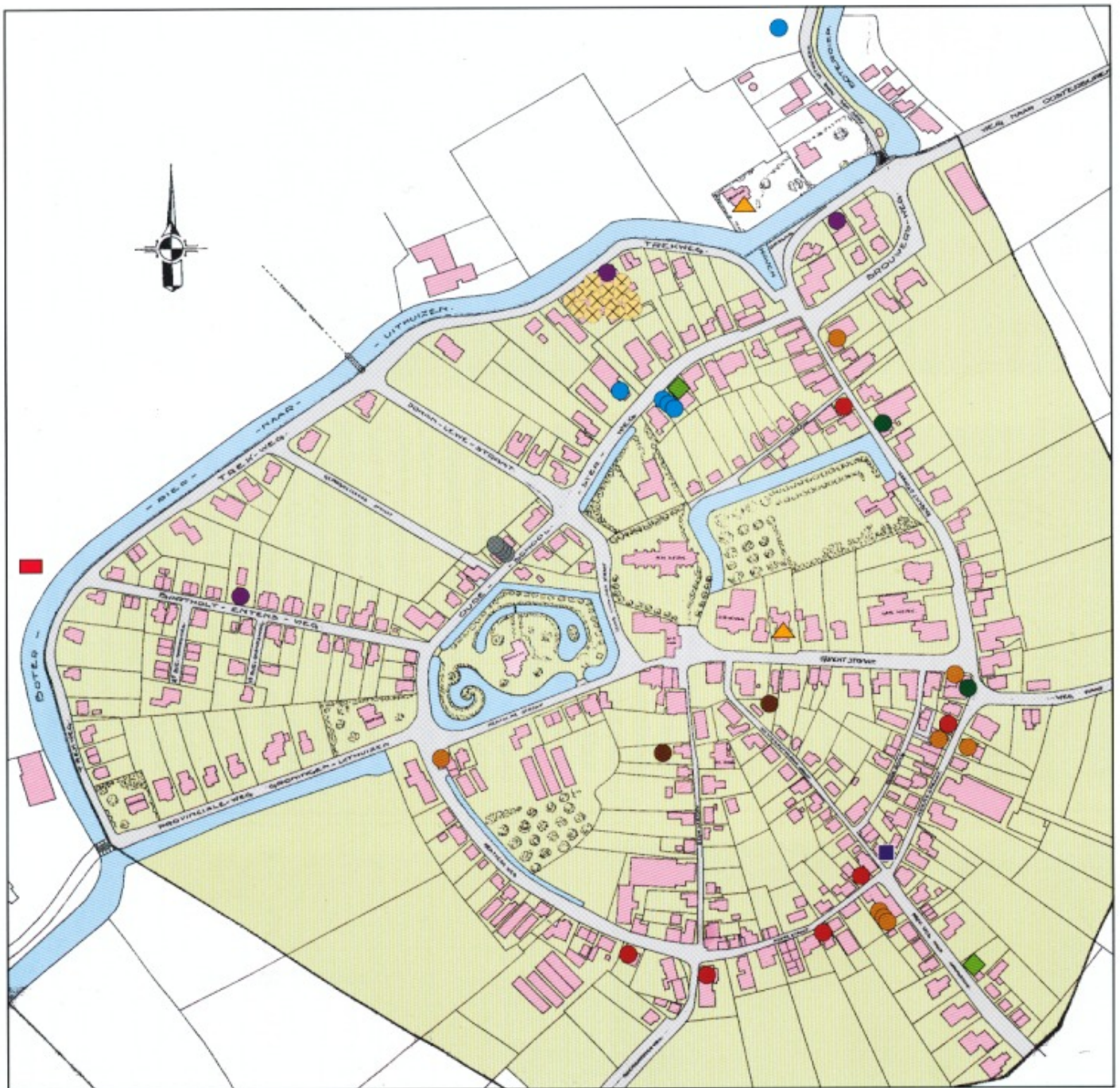
Nieuwe bedrijven en machines in Middelstum tussen 1876 en 1926

Hoe zag Middelstum er 150 jaar geleden uit? Als je in de oude kern van Middelstum loopt is het moeilijk je daar een beeld van te vormen. Er zijn uit de tijd rond 1860-1870 nauwelijks foto's. Van 100 jaar geleden, rond 1910 – 1920, zijn er nog veel panden te vinden, kijk maar in Burchtstraat, Grachtstraat, Heerestraat, Oude Schoolsterweg, Menthedalaan, Kerkstraat en Schoolstraat. Ook na die tijd is Middelstum veranderd, maar nauwelijks in de kern.

Van de negentiende eeuw weten we, dat met de opkomst van de industrie de steden razendsnel groeiden. Kijken we naar de bevolkingsgroei dan is er een groot verschil tussen de stad Groningen en Middelstum. Tussen 1879 en 1930 groeide Groningen met 133 procent van 45.000 naar 105.000 inwoners. Middelstum groeide in die periode maar met 12,5 procent, van 2380 inwoners in 1879 naar 2680 in 1930. Toch veranderde het uiterlijk van het dorp in die jaren ingrijpend en daarin speelde techniek een grote rol. Als je het weet en goed kijkt, is er nog veel van terug te vinden.

Wij zijn gewend aan een scheiding tussen wonen en werken. Anderhalve eeuw geleden was dat anders: werkplaatsen, woningen en fabrieken werden door elkaar heen gebouwd. Vooral in de steden waar grote bedrijven ontstonden, gaf dat steeds meer problemen: het fabriekslawaai was soms enorm, ovens en stoommachines braakten dikke rook uit en konden ontploffen, slachthuizen en chemische fabrieken produceerden stank en smerig afval. Hoewel de overheid liever niet ingreep, werd in 1875 de Hinderwet van kracht om te voorkomen dat nieuwe bedrijven of machines te veel gevaar of overlast voor de omliggende woningen en gebouwen zouden opleveren. Alle Hinderwetvergunningen van de gemeente Middelstum zijn vanaf 1876, het jaar van de eerste aanvraag, bewaard gebleven. Mensen die de oude bouwvergunning van hun woning zien, zijn vaak verrast over hoe het vroeger was. In dorpen gaan bouwvergunningen hoogstens terug tot ongeveer 1900, Hinderwetvergunningen geven de kans verder terug te kijken. Deze uitgave vertelt met een aantal voorbeelden hoe de techniek tussen 1876 en 1926 Middelstum veroverde.

Hinderwetvergunningen afgegeven in de kern van Middelstum, 1876 – 1926

● Slager	● Timmer- of meubelfabriek
● Bakker	● Rijtuigfabriek
● Smid	■ Rijwielreparateur
● Leerlooier	◆ Benzinepomp
▲ Gasverlichting	■ Steenfabriek
● Molenaar	⊗ Zuivelfabriek

Verantwoording

Deze uitgave ter gelegenheid van Open Monumentendag 2011 is een initiatief van de Historische Commissie Middelstum

Onderzoek en tekst: Joop Tilbusscher, Feerwerd
 Realisatie: NoordPROof produkties, Bedum
 Oplage: 400 exemplaren
 Met dank aan: Gemeentearchief Loppersum
 Nutsdepartement Middelstum
 SNS-Fonds Middelstum
 ISBN: 978-90-817949-0-9